

Vyresnieji skautai

PILIE TINIO ATSPARUMO IR PASIPRIEŠINIMO

MODULIS

Pilietinio atsparumo ir pasipriešinimo modulis skirtas Lietuvos skautijos nariams, siekiant stiprinti jų atsparumą, kritinį mąstymą ir išgyvenimo įgūdžius.

Šiuo moduliu siekiame, kad skautai būtų pasirengę savarankiškai ir atsakingai elgtis įvairiose neeilinėse ar ekstremaliose situacijose, gebėtų įvertinti galimas grėsmes, priimti apgalvotus sprendimus ir pasirūpinti ne tik savimi, bet ir aplinkiniais. Taip pat skatinti įsitraukti į jaunesnių skautų švietimą atsparumo ir pilietinio pasirengimo klausimais. Šiame modulyje siekiama nuosekliai ugdyti tiek praktinius, tiek socialinius ir pilietinius gebėjimus.

Toliau pateikiamos gairės ir pasiekimų lygiai pritaikyti skirtingoms Lietuvos skautijos amžiaus grupėms. Medžiaga suskirstyta atsižvelgiant į skautų amžių ir gebėjimus, kuriuos siekiama ugdyti. Tokiu būdu sudaromos sąlygos nuosekliai gilinti žinias ir įgūdžius – nuo pagrindinių saugaus elgesio ir pasirengimo principų iki gebėjimo savarankiškai veikti, padėti kitiems ir perduoti įgytas žinias.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad pilietinio atsparumo ir pasirengimo temose informacija bei rekomendacijos gali keistis atsižvelgiant į besikeičiančias aplinkybes, naujausias praktikas ir oficialių institucijų nurodymus. Todėl, naudojantis šiomis gairėmis, rekomenduojama aktualią informaciją papildomai patikrinti oficialiuose valstybės institucijų puslapiuose arba kreiptis į **Lietuvos skautijos Pilietinio atsparumo ir pasipriešinimo skyrį**.

“

**SKAUTŲ NIEKAS
NENUSTEBINA – JIE TIKSLIAI
ŽINO, KĄ DARYTI, KAI
ATSITINKA KAŽKAS
NETIKĖTO**

”

*Robertas Baden-
Povelis*

MODULIO ŽENKLAS

Saga – pasirengimo ir atsakomybės simbolis

Baigęs Lietuvos skautijos pilietinio atsparumo ir pasipriešinimo modulį, skautas gauna specialų sagos ženklą, kuris įsiuvamas vietoje įprastos kišenės sagos.

Ši saga simbolizuoja įgytas **žinias**, **pasirengimą veikti** ir **atsakomybę** už save bei savo bendruomenę. Kaip saga patikimai užsega kišenę, taip pilietinis atsparumas padeda žmogui išlikti ramiam, kritiškai mąstyti, priimti atsakingus sprendimus ir tapti atrama kitiems.

Įsiūta saga primena:

*Aš žinau. Esu pasiruošęs. Aš visada **budžiu**.*

Tai ne tik modulio baigimą žymintis ženklas, bet ir kasdienis priminimas būti sąmoningu, atsakingu Lietuvos piliečiu.

Vyresnieji skautai

Metodinės kryptys

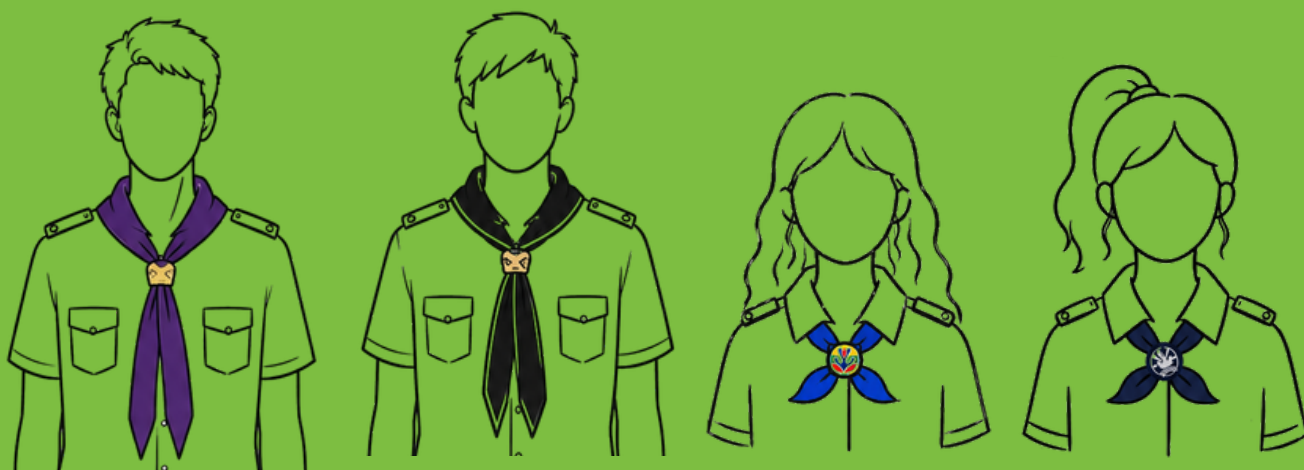
Vyresnysis skautas, duodamas įžodį, pasižada tarnauti. Šis pasižadėjimas nėra tik graži frazė – jis įpareigoja būti naudingu tada, kai to reikia labiausiai. Tarnystė neturi prasidėti nuo žygdarbių. Krizės metu ji gali prasidėti nuo pasirengimo ir paprastų, bet svarbių veiksmų: gebėjimo nuraminti panikuojančią kaimyną, suteikti pirmąją pagalbą ar žinoti, kur jos ieškoti.

Šis modulis skautišką pasižadėjimą tarnauti paverčia konkrečiais darbais ir įgūdžiais, padedančiais pasiruošti veikti sudėtingose situacijose. Tikimės, kad modulį baigęs vyresnysis skautas ne tik pats jausis saugiau ir užtikrinčiau, bet ir taps žmogumi, į kurį prireikus gali atsigręžti kiti – pasirengusiu pasirūpinti ne tik savimi, bet ir padėti savo šeimai, bendruomenei bei valstybei.

Modulį sudaro septyni teminiai blokai, vedantys nuoseklia pasirengimo grandine:

**PASIRŪPINU → PASIRENGIU → PADEDU → ATSIRENKU
→ PRISIDEDU → SUTELKIU → IŠLIEKU**

Ji prasideda nuo atsakomybės už save ir artimiausius žmones, o baigiasi gebėjimu išlikti atspariam, telkti kitus ir prisidėti prie savo bendruomenės bei valstybės. Tai nėra teorija dėl teorijos – kiekvienas blokas suteikia konkrečių, praktiškai pritaikomų ir patikrinamų įgūdžių: gebėjimą uždėti turniketą, atpažinti suklastotą informaciją, žinoti kelią iki artimiausios priedangos ar parengti šeimos veiksmų planą.

1. PASIRŪPINU – SAVIMI, ŠEIMA IR NAMAIS

Namų auditas: kiekvienas skautas savarankiškai įvertina savo šeimos pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms. Susitikimo metu trumpai aptariami rezultatai, o skautai suskirstomi į „atskaitomybės poras“, kurios padeda vienas kitam sekti pasirengimo pažangą ir primena apie sutartus veiksmus.

Pasitikrink:

- ☐ ar yra parengtas ir šeimoje aptartas **šeimos planas**;
- ☐ ar paruoštas **išvykimo krepšys**;
- ☐ ar turite **kalio jodido tablečių**;
- ☐ ar sukauptos pakankamos **maisto ir vandens atsargos**;
- ☐ ar turite veikiantį **radijo imtuvą**.

Rekomenduojami mokymai: Pasiruošimas ekstremalioms situacijoms – parakomanai.lt (2 val., hibridinis)

2. ORIENTUOJUOSI – ŽINAU, KUR IR KAIP VEIKTI

2.1. CIVILINĖS SAUGOS SIGNALAI

„Signalas. Priedanga. Veiksmas.“ – praktinis pasirengimo pratimas. Draugininkas išsiunčia sutartą žinutę visiems draugovės nariams, o vėliau aptariama: ar visi žinojo, kaip turėtų elgtis? Ar žino, kur yra artimiausia priedanga? Kur ieškotų oficialios informacijos? Pratybai aptarti galima pasitelkti ir neseniai Lietuvoje įvykusias situacijas kaip praktinį klausimą: „Ar žinai, kaip elgtumeisi tu?“

2.2. ARTIMIAUSIOS PRIEDANGOS

Žemėlapių analizė: skautai nustato artimiausias priedangas ir susipažįsta su savo miesto evakuacijos planais bei maršrutais. Praktiškai nueina iki artimiausios priedangos ir, esant galimybei, pėsčiomis ar kitu būdu išbando numatytus evakuacijos maršrutus.

2.3. SPROGIMAS / SUSIŠAUDYMAS

Praktinis pratimas: skautai praktiškai mokosi saugiai reaguoti į pavojų – ieškoti priedangos, prireikus atsigulti, nesiartinti prie įtartinų daiktų ar galimų sprogmenų, juos saugiai apeiti ir apie pastebėtą pavojų pranešti.

2. PASIRENGIU – SAUGIAI VEIKTI KILUS GRĖSMEI

2.4. KAIP ELGTIS PATEKUS PO NUOLAUŽOMIS?

Teorinis aptarimas: aptariama pagrindinė veiksmų seka patekus po nuolaužomis – kaip išlikti ramiam, įvertinti savo būklę, tausoti jėgas, apsaugoti kvėpavimo takus ir signalizuoti gelbėtojams apie savo buvimo vietą.

2.5. ĮTARTINAS DAIKTAS / SPROGMUO

Veiksmų protokolas: aptariama, kaip elgtis pastebėjus įtartiną daiktą ar galimą sprogmenį – jo neliesti ir nejudinti, saugiai atsitraukti, perspėti aplinkinius ir apie radinį pranešti atsakingoms tarnyboms.

2.6. NEAIŠKIOS GINKLUOTŲ ASMENŲ GRUPĖS

„Kariai kieme“ – greitas testas su Lietuvos kariuomenės, VSAT ir NATO šalių skiriamųjų ženklų kortelėmis. Po testo atliekama situacijų simuliacija pagal **„Sustok – pagalvok – veik“** principą: dalyviai įvertina pateiktą situaciją, galimas grėsmes ir aptaria saugiausią veiksmų seką.

2.7. KĄ DARYTI PASIRODŽIUS PRIEŠIŠKIEMS KARIAMS MIESTE?

Taikomas toks pats situacijų analizės principas kaip ir nagrinėjant neaiškias ginkluotų asmenų grupes – **„Sustok – pagalvok – veik“**. Dalyviai įvertina situaciją, galimas grėsmes ir aptaria saugiausią veiksmų seką.

2.8. SKIRIA LIETUVOS KARIUOMENĖS, VSAT IR NATO ŠALIŲ KARIŲ SKIRIAMUOSIUS ŽENKLUS

Kortelių žaidimas: dalyviai, naudodami korteles su skiriamaisiais ženklais, mokosi juos atpažinti ir priskirti atitinkamai institucijai ar pajėgoms.

2.9. KARO PADĖTIES ĮSTATYMAS

„Sugedęs telefonas“: pasirinkta Karo padėties įstatymo nuostata perduodama žodžiu per dalyvių grandinę visos dienos ar stovyklos metu. Kiekvienas dalyvis turi surasti progą tiksliai perduoti žinutę kitam. Pabaigoje paskutinė žinutės versija palyginama su originalu ir aptariama, kaip bei kodėl informacija pasikeitė.

Rekomenduojami mokymai: Pilietinis pasipriešinimas: teorinis parengimas ir visuotinė gynyba – parakomanai.lt (4 val., hibridinis)

3. PADEDU – SAU IR KITAM

Praktinis pirmosios pagalbos kursas su instruktoriumi: mokomasi uždėti turniketą sau ir kitam, taip pat viena ranka ir riboto matomumo sąlygomis, atlikti žaizdos tamponavimą bei ne trumpiau kaip 5 minutes nepertraukiamai gaivinti manekoną. Karo metu būdingi sužeidimai ir pirmosios pagalbos principai aptariami teoriškai.

Galimi mokymų pasirinkimai:

- Baziniai kraujavimo stabdymo mokymai (Stop The Bleed) – parakomanai.lt (4 val., iki 10 asm.)
- Kaip teisingai naudoti turniketą – parakomanai.lt (3 val., Vilnius)
- TCCC ASM mokymai (Tactical Combat Casualty Care) – parakomanai.lt (8 val., iki 12 asm.)
- Taktinės medicinos mokymai pagal TCCC CLS programą – parakomanai.lt (3 dienos)

4. ATSIRENKU – INFORMACIJĄ IR JOS ŠALTINIUS

„Dezinformacijos laboratorija“ – analizuojamos realios ir sufabrikuotos žinutės, mokomasi atpažinti galimas klastotes, vertinti informacijos patikimumą ir aptariama, kaip kuriama bei plinta dezinformacija.

Naudinga nuoroda: veryverified.eu

Savaitės iššūkis: savaitę aktyviai stebėti informaciją „Facebook“, „Instagram“ ir „X“ socialiniuose tinkluose, bandyti atpažinti dezinformaciją, tikrinti informaciją žinių portaluose ir palyginti, kaip skirtinguose šaltiniuose pateikiama ta pati naujiena.

Rekomenduojami mokymai:

- Medijų raštingumas ir kova su dezinformacija – parakomanai.lt (2 val.)
- OSINT: Internetinė žvalgyba ir informacijos rinkimas – parakomanai.lt (4 val.)

5. PRISIDEDU – PRIE VALSTYBĖS GYNYBOS IR PASIPRIEŠINIMO

„Pasipriešinimas ir mobilizacija“ – kiekvienas skautas baigia pasirinktą kursą „Mobilizacijos mokykloje“. Susitikimo metu dalyviai pasidalija įgytomis žiniomis ir įžvalgomis, diskutuoja apie ginkluoto ir neginkluoto pilietinio pasipriešinimo skirtumus bei piliečio vaidmenį valstybės gynyboje.

Naudinga nuoroda: mobilizacijosmokykla.lt

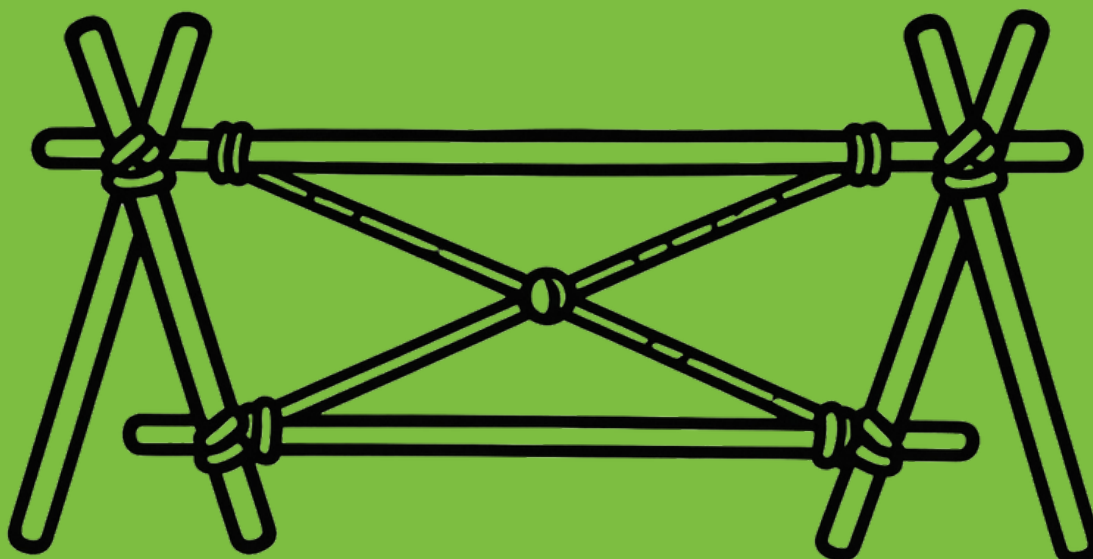
Praktiniai šaudymo mokymai – dalyvauja praktiniuose šaudymo mokymuose, kuriuos veda kvalifikuotas instruktorius, laikantis visų nustatytų saugumo reikalavimų.

Užtvarų ir užkardų rengimas bei priešų trikdymas – skautai išbando pionerijos statinius, galinčius atlikti užtvaros ar kliūtės funkciją. Diskusijos metu aptaria ir kitus galimus priešų veiksmų trikdymo būdus, pavyzdžiui, kelio ženklų uždengimą ar kitus orientavimąsi apsunkinančius veiksmus.

„Mano vaidmuo“ – susipažįsta su skirtingais būdais prisidėti prie valstybės gynybos ir visuomenės atsparumo (karys savanoris, šaulys, Raudonojo Kryžiaus savanoris ir kt.) ir apmąsto, kokį vaidmenį galėtų pasirinkti krizės ar karo atveju.

Rekomenduojami mokymai:

- [Pilietinis pasipriešinimas: teorinis parengimas – parakomanai.lt \(4 val., hibridinis\)](#)

6. SUTELKIU – ŠEIMĄ IR BENDRUOMENĘ

„Karo dienos scenarijus“ – pusdienio trukmės simuliacija pagal konkrečią legendą. Dalyviai suaktyvina šeimos planą, perduoda instrukcijas, organizuoja pagalbą bendruomenei ir veikia ryšio sutrikimų bei laiko spaudimo sąlygomis.

Pažįstame savo kaimynus – kiekvienas dalyvis pasižymi, kurie jo kaimynai yra vieniši, vyresnio amžiaus ar turintys negalią, ir numato, kaip prireikus būtų galima jiems padėti. Papildomai aplinkoma artimiausia priedanga ir susipažįstama su jos vieta.

7. IŠLIEKU – ATSPARUS KRIZIŲ METU

„Slėptuvė ir kaimynai“ – vizitas į artimiausią oficialią priedangą. Įvertinama jos būklė ir tinkamumas: ar ji prieinama, ventiliuojama, kiek žmonių joje galėtų tilpti. Aptariama, kaip prireikus savo pastate įsirengti laikiną slėptuvę.

Dalyvauja krizių valdymo mokymuose – dalyvauja bent vienuose išoriniuose krizių valdymo, civilinės saugos ar pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms mokymuose, organizuojamuose MPPD, Lietuvos skautijos ar kitų kompetentingų organizacijų.

Rekomenduojami mokymai:

- [Psichologinis atsparumas ir stresas ekstremaliose situacijose – parakomanai.lt \(4 val.\)](https://parakomanai.lt/4-val/)
- [Išgyvenimas krizinės situacijos metu – parakomanai.lt \(2 dienos, iki 12 asm.\)](https://parakomanai.lt/2-dienos-iki-12-asm/)

NAUDINGOS NUORODOS VEIKLŲ ĮGYVENDINIMUI:

- **lt72.lt** – praktinė informacija, kaip pasirengti ekstremaliosioms situacijoms ir kaip jų metu elgtis.
- **civsauga.lt** – informacija apie civilinę saugą, galimas grėsmes ir gyventojų veiksmus.
- **kam.lt** – informacija apie Lietuvos gynybą, nacionalinį saugumą ir pilietinį atsparumą.
- **kariuomene.lt** – informacija apie kariuomenę, valstybės gynybą ir piliečių vaidmenį.
- **e-seimas.lrs.lt** – oficialūs Lietuvos teisės aktai ir kita teisinė informacija.
- **redcross.lt** – pirmosios pagalbos žinios, mokymai ir pasirengimas nelaimėms.
- **veryverified.eu** – medijų raštingumas, informacijos tikrinimas ir dezinformacijos atpažinimas.
- **mobilizacijasmokykla.lt** – žinios apie mobilizaciją, pilietinį pasipriešinimą ir pasirengimą valstybės gynybai.
- **ginklklubas.lt** – praktiniai mokymai ir žinios apie saugų bei atsakingą elgesį su ginklais (yra ir kitų panašias paslaugas teikiančių įmonių).
- **mppd.lrv.lt** – mokymai ir informacija apie pilietinį atsparumą, mobilizaciją bei neginkluotą pilietinį pasipriešinimą.

VADOVŲ, EINANČIŲ PAREIGAS, BINGO

Turi pasiruošę ir šeimoje aptarę šeimos planą.

Kartą per metus inicijuoja (stovyklų ar kitų renginių metu) rekomendacijų pritaikymą praktikoje.

Taiko dokumentą „Rizikų ir krizinių situacijų valdymas: rekomendacijos skautų vadovams“ ruošdamiesi stovykloms ir renginiams.

Yra sudalyvavę bent vienuose LS organizuojamuose krizinių situacijų valdymo mokymuose.

Yra aptarę komunikacijos algoritmą karo metu kartu su savo vienetu ar organizacijos valdymo organo, kuriam priklauso, kolegomis.

Yra susipažinę su KAM parengtomis atmintinėmis, kaip elgtis karo metu.

Žino, kokie galimi civilinės saugos signalai ir kaip elgtis juos išgirdus.

Žino, kokie skautiški įgūdžiai naudingi ekstremaliomis situacijomis ir tobulina šiuos įgūdžius.

Moka pirmosios medicininės pagalbos pagrindus, žino, kokios specifinės žaizdos būna karo metu ir kaip teikti pirmąją pagalbą jų atveju.

Reguliariai sueigų ir stovyklų metu patikrina, kiek vilkai, skautai, patyrę skautai žino, kaip turėtų elgtis karo metu.

Mokymų apie krizinių situacijų valdymo metu pristatytas legendas išbando su vaikais sueigų metu arba valdymo organo, kuriam priklauso, kolegomis.

Žino, ką daryti pastebėjus savo gyvenamojoje aplinkoje ar kitoje šalies vietoje neaiškias ginkluotų asmenų grupes.

MODULIO UŽBAIGIMO CEREMONIJA

Modulio ženklas – ne dalyvavimo simbolis. Tai vyresniojo skauto liudijimas, kad jis yra pasirengęs tarnauti ir padėti krizinėse situacijose. Todėl savęs įsivertinimas nėra formalumas, o modulio ženklas negali būti suteikiamas „avansu“. Tai kiekvieno vyresniojo skauto sąžinės ir atsakomybės reikalas. Skautas, nuoširdžiai pripažįstantis, kad dar turi ko išmokti ar patobulinti, parodo daugiau brandos ir atsakomybės nei tas, kuris paskubomis pažymi visas varneles. Ceremonijos metu įteikiamas modulio ženklas – saga.

KAIP ĮSIVERTINTI?

Prie kiekvieno modulio pabaigos (tam skirtoje vietoje) pasižymėk:

- ✓ Pasičiau – žinau, moku ir prireikus gebėčiau pritaikyti.
- ⌚ Dar tobulinu – turiu žinių, tačiau reikia daugiau praktikos.
- Dar turiu pasiekti – šiai sričiai dar turiu skirti laiko.

Draugovėje kartu peržiūrėkite savo įsivertinimus. Tai nėra egzaminas – padėkite vieni kitiems užpildyti likusias spragas, pasidalykite patirtimi ir kartu nuspręskite, ar esate pasirengę užbaigti modulį.

MODULIO UŽBAIGIMAS

Kai visi modulio gebėjimai pasiekti, draugovė gali pasirinkti prasmingą bendrą veiklą, kuri įprasmintų skautišką tarnystę ir pasirengimą. Tai gali būti kraujo donorystė, bendros praktinės pratybos, informacijos perdavimas jaunesniems skautams.

Modulio užbaigimą rekomenduojama pažymėti susitikimu ir modulio ženklų įteikimu.

Modulio užbaigimo variantai:

- **Kraujo donorystė.** Vienetas kartu apsilanko kraujo donorystės centre. Tai gali tapti prasmingu modulio užbaigimu, praktiškai įprasminančiu skautišką tarnystę.
- **Organų donorystės temos pažinimas.** Organizuojama veikla, skirta susipažinti su organų donoryste ir jos reikšme. Pilnamečiai dalyviai, jei patys apsisprendžia, gali išreikšti savo valią dėl donorystės.
- **Vyresniųjų skautų pratybos.** Organizuojamos pratybos savo draugovės ar būrelio rate, kurių metu praktinėse užduotyse ir simuliacijose įtvirtinamos modulio metu įgytos žinios ir įgūdžiai.

